

بررسی ارتباط میان خبرگزاری‌های ایرانی از طریق وبسایت‌های آنها

امیررضا اصنافی^۱
دکتر فریده عصاره^۲

چکیده

هدف این مقاله، بررسی میزان برقراری ارتباط وبسایت‌های خبرگزاری‌های ایرانی با یکدیگر با استفاده از شیوه وب‌سنجی است. در این تحقیق، پیوندهای درونی و هم‌پیوندی‌های وبسایت‌های خبرگزاری‌های ایرانی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند تا میزان مرئی بودن آنها در محیط وب و نیز میزان همکاری و هم‌پیوندی میان این وبسایت‌ها تعیین شود. در تحقیق حاضر، ۲۱ وبسایت خبرگزاری‌های ایرانی مورد بررسی قرار گرفت. برای استخراج پیوندهای درونی و هم‌پیوندی‌های این وبسایت‌ها از یاهو، و برای تحلیل داده‌ها از روش‌های دسته‌بندی خوشه‌ای و تحلیل چند متغیره (مقیاس چند بُعدی) استفاده شد. با استفاده از این روش‌ها تعداد سایت‌هایی که پیوندها و هم‌پیوندی‌های بیشتری دریافت کرده‌اند از ۲۱ سایت به ۱۷ سایت کاهش یافت. یافته‌ها نشان داد که هر ۱۷ خبرگزاری ایرانی از طریق وبسایت‌های خود در پنج خوشه با یکدیگر در ارتباط هستند و به تبادل اطلاعات و اخبار می‌پردازند. خبرگزاری‌هایی که حیطة موضوعی آنها به یکدیگر نزدیک‌تر است ارتباط بیشتری نیز با هم داشته‌اند. خبرگزاری‌های دانشگاه آزاد (ANA)، موج (Mojenews)، و دانش‌آموز (IRPANA) با هیچ‌یک از خبرگزاری‌ها دسته نشده‌اند، ولی سایر وبسایت‌های خبرگزاری‌های ایرانی به هر نحو با هم در ارتباط هستند و از وبسایت‌های یکدیگر به‌عنوان منابع اطلاعاتی خود بهره می‌برند. این مسئله، نشان می‌دهد که خبرگزاری‌های متعددی در موضوعات مختلف در داخل کشور وجود دارند که رویدادهای داخلی کشور را بهتر و دقیق‌تر منعکس می‌کنند.

کلیدواژه‌ها

وب‌سنجی، خبرگزاری‌های ایرانی، وبسایت‌های خبرگزاری‌های ایرانی، مرئی بودن
وبسایت‌ها

۱. دانشجوی دکتری کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه شهید چمران اهواز aasnafi@gmail.com

۲. استاد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه شهید چمران اهواز fosareh@yahoo.com

مقدمه

اطلاعات و ارتباطات همواره منابع عظیم قدرت و ثروت به‌شمار می‌روند. در دنیای امروز به دلیل توسعه جمعیت، پیشرفت فناوری و ابزارهای مخابراتی، وسعت حمل و نقل و مسافرت، گسترش تجارت و فرهنگ، پیچیدگی امور سیاسی و فرهنگی، و رقابت بین ایدئولوژی‌های مختلف، با تبادل افکار و مواد صنعتی و مادی سروکار داریم و این تبادل‌ها با اطلاعات و ارزش‌های به‌خصوصی همراه هستند. در نظام جهانی امروز، محیط ارتباطی در شناخت جوامع اهمیت دارد، زیرا افکار عمومی و اذهان افراد با اطلاعات ارتباط مستقیمی دارد. در این میان، خبرگزاری‌ها در گردآوری و اشاعه اطلاعات بهنگام، صحیح، و دقیق، نقش و جایگاه مهمی دارند. خبرگزاری‌های جهانی، در تحقیقات متعددی بررسی شده‌اند. در این مقاله سعی می‌شود نحوه برقراری ارتباط وب‌سایت‌های خبرگزاری‌های ایرانی با تحلیل پیوندهای برقرار شده در زمینه انتشار اخبار و اطلاعات به یکدیگر یا سایر منابع اینترنتی مطالعه شود. به این ترتیب، میزان همکاری و ارتباط خبرگزاری‌های ایرانی از طریق وب‌سایت‌های آنها سنجیده می‌شود. وب‌سایت‌ها ابزارهای قدرتمند این خبرگزاری‌ها، جهت تبادل اطلاعات به‌شمار می‌آیند. از این‌رو، مطالعه و بررسی ویژگی‌ها و تأثیرگذاری آنها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. خبرگزاری‌ها از طریق وب‌سایت‌ها می‌توانند اطلاعات و اخبار را سریع‌تر و ساده‌تر از گذشته در اختیار عموم کاربران قرار دهند. از این‌رو، بررسی اینکه خبرگزاری‌ها از

طریق وب‌سایت‌های خود تا چه حد با هم در ارتباط هستند و به تبادل اطلاعات با یکدیگر می‌پردازند، اهمیت ویژه‌ای دارد.

هدف پژوهش

هدف این پژوهش، بررسی میزان رؤیت وب‌سایت‌های خبرگزاری‌های ایرانی، رتبه‌بندی آنها، و میزان همکاری و ارتباط این خبرگزاری‌ها براساس میزان تبادل پیوند با یکدیگر است. ضمناً خوشه‌های مهم در میان وب‌سایت‌های خبرگزاری‌های ایرانی معرفی و دستجات مهم خبرگزاری‌ها در نقشه دویبعدی مطالعه می‌شوند.

سؤالات پژوهش

پژوهش حاضر درصدد است به سؤالات اساسی زیر پاسخ دهد:

۱. رتبه‌بندی وب‌سایت‌های خبرگزاری‌های ایرانی از لحاظ تعداد کل پیوندها، پیوندهای درونی، و خودپیوندی‌ها چگونه است؟
۲. کدام یک از وب‌سایت‌های خبرگزاری‌های ایرانی بیشتر با هم در ارتباط هستند و علت این امر چیست؟
۳. با استفاده از روش طبقه‌بندی در میان وب‌سایت‌های خبرگزاری‌های ایرانی چند خوشه وجود دارد؟
۴. با استفاده از مقیاس چندبُعدی، ساختار وب‌سایت‌های خبرگزاری‌های ایرانی به چند دسته تقسیم می‌شوند؟

روش گردآوری داده‌ها

۲۱ وب‌سایت فعال خبرگزاری‌های

ایرانی، به‌عنوان جامعه پژوهش، مورد بررسی قرار گرفت. برای تعیین میزان پیوندهای درونی، مجموع پیوندها، خودپیوندهای و نیز هم‌پیوندهای این وب‌سایت‌ها از موتور کاوش یاهو استفاده شد. منظور از «پیوند درونی»^۳ یا «پیوند خالص» پیوندی است که یک صفحه وب بدون احتساب صفحات موجود در همان صفحه وب، از سایر صفحه‌های وبی موجود در محیط اینترنت دریافت می‌کند. این مفهوم معادلی برای واژه «استناد» در محیط چاپی است (۱: ۱۰۵-۱۱۹). «مجموع پیوندها»^۴ به کلیه پیوندهایی گفته می‌شود که یک صفحه وب از سایر صفحه‌های وبی دریافت کرده است. «خودپیوندی»^۵ به پیوندی گفته می‌شود که یک صفحه وب موجود در یک سایت، به همان صفحه یا صفحه‌های دیگر در همان سایت برقرار می‌کند. بالا بودن تعداد خودپیوندهای یک سایت به این معنی است که منابع مرتبط موجود در آن سایت بهتر به همدیگر پیوند داده شده و کاربران به‌درستی به منابع اطلاعاتی دلخواه هدایت شده‌اند (۱: ۱۰۵-۱۱۹).

«هم پیوند»^۶ به مجموع پیوندهایی گفته می‌شود که دو سایت با یکدیگر برقرار کرده‌اند. این مسئله می‌تواند نشان از رابطه کاری و موضوعی دو وب‌سایت باشد. این مفهوم، معادل واژه «هم استنادی» در محیط چاپی است (۳: ۳۹۸-۴۱۱). استخراج هریک از پیوندهای یاد شده از نیمه شهریورماه ۱۳۸۴

آغاز شد و اوایل مهرماه ۱۳۸۴ به پایان رسید. جهت به‌دست آوردن مجموع پیوندهای این وب‌سایت‌ها از فرمول زیر استفاده شد:

Link: <http://www.isna.ir> OR Link: <http://isna.ir>

به منظور استخراج خودپیوندهای این وب‌سایت‌ها فرمول زیر مورد استفاده قرار گرفت:

(link:<http://www.isna.ir> OR link: <http://isna.ir>) AND (host:<http://www.isna.ir> OR host:<http://isna.ir>)

برای به‌دست آوردن پیوندهای خالص، که همان پیوندهای درونی است، از فرمول زیر در موتور کاوش یاهو استفاده شد:

(link:<http://www.isna.ir> OR link: <http://isna.ir>) NOT (host:<http://www.isna.ir> OR host:<http://isna.ir>)

به‌منظور مشخص کردن میزان هم‌پیوندهای میان این وب‌سایت‌ها و بررسی ارتباط میان آنها، از فرمول زیر استفاده شد:

<http://www.isna.ir> <http://www.irna.ir>

در این فرمول ابتدا نشانی اینترنتی یک سایت در بخش جست‌وجوی راهنمای یاهو درج می‌شود و سپس با یک فاصله وب‌سایت دوم خواهد آمد. به این ترتیب، میزان هم‌پیوندی میان دو وبلاگ مشخص می‌شود. ارقام به‌دست آمده در مورد هریک از پیوندهای یاد شده برای وب‌سایت‌های خبرگزاری‌های داخلی، در یک جدول و براساس بیشترین میزان پیوند رتبه‌بندی و تنظیم شدند.

3. In-links

4. Total links

5. Self-links

6. Co-links

روش پژوهش

برای تجزیه و تحلیل داده‌های به‌دست آمده از نرم‌افزار اس.پی.اس.اس. نسخه ۱۱/۵ و نیز نرم‌افزار اکسل استفاده شد. روش‌های آماری مورد استفاده در این پژوهش، دسته‌بندی خوشه‌ای^۷ و روش مقیاس چندبُعدی^۸ است. یک ماتریس ۲۲×۲۲ جهت ثبت هم‌پیوندی‌ها میان وب‌سایت‌های خبرگزاری‌های ایرانی در نرم‌افزار اکسل ایجاد شد. در نهایت ۱۷ وب‌سایت، یعنی وب‌سایت‌هایی که حداقل دارای یک پیوند از ۲۲ خبرگزاری به دیگر وب‌سایت‌ها و هم‌پیوندی‌ها با آن بودند، انتخاب و به نرم‌افزار آماری اس.پی.اس.اس. وارد شدند، و میزان پیوندهای درونی و هم‌پیوندی‌های آنها نیز مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. به‌منظور بررسی همکاری و تبادل اطلاعات و اخبار میان وب‌سایت‌های خبرگزاری‌های ایرانی مورد بررسی، براساس ساختار پیوندی، تحلیل خوشه‌ای سلسله‌مراتبی^۹ بر روی این وب‌سایت‌ها صورت پذیرفت. ارقام هم‌پیوندی‌های وب‌سایت‌ها در نرم‌افزار اس.پی.اس.اس. با روش مقیاس چندبُعدی نیز مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

بررسی متون

روسو^{۱۰} در مقاله وب‌سنجی خود، پیوندهای درونی، الگوهای توزیع وب‌سایت‌ها، و پیوندهای بیرونی را مورد تحلیل قرار

داد. وی که از نسخه قدیمی موتورکاووش آلتاویستا استفاده کرده است، مطالعه‌اش را با ۳۴۳ سایت بارگذاری شده که از طریق یک کاوش درباره اطلاع‌سنجی یا کتابسنجی یا علم‌سنجی بازیابی شده بودند، انجام داد. روسو نشان داد که توزیع حوزه‌های سطح بالا برای این سایت‌ها از توزیع لوتکا استفاده می‌کند. همچنین مطالعه وی نشان می‌دهد که توزیع استنادی ۳۴۳ سایت نیز از توزیع لوتکا پیروی می‌کنند. وی نسبت خود پیوندها را ۳۰ درصد برآورد کرده است (۹).

توماس و ویلت^{۱۱} [وب‌سایت] دانشکده‌های علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی بریتانیا را مورد بررسی قرار دادند و دریافتند که بین تعداد پیوندهای درونی و شرح تحقیقات، همبستگی مهمی وجود ندارد (۱۲: ۴۲۱-۴۲۸).

اینگورسن^{۱۲} مفهوم عامل «تأثیر وب (دبلیو.آی.اف.)»^{۱۳} را برای دامنه‌های ملی و وب‌سایت‌های شخصی در زمینه «تأثیر مجلات» معرفی کرد. این عامل پیش‌تر توسط مؤسسه اطلاعات علمی (آی.اس.آی.)^{۱۴} برای مجلات علمی در پایگاه‌های استنادی آن معرفی شده بود. وی عامل تأثیر وب را [از طریق فرمول] شمار صفحات بیرونی با پیوندها به سایت معین تقسیم بر شمار صفحات وبی آن سایت بیان کرد (۵: ۲۳۶-۲۴۳).

هارتر و فورد^{۱۵} ۳۹ مجله الکترونیکی علمی را مورد بررسی قرار دادند که به زمینه و رشته

7. Clustering

8. Multidimensional scaling

9. Hierarchical clustering analysis

10. Rousseau

11. Thomas & Willet

12. Ingwersen

13. Web Impact Factor (WIF)

14. Institute for Scientific Information (ISI)

15. Harter & Ford

دانشگاهی خاصی مرتبط نبودند. پیوندها به مجلات و مقالات با استنادهای موجود در مؤسسه اطلاعات علمی مقایسه شد. همبستگی مشخصی بین پیوندها و عامل‌های تأثیر این مؤسسه مشاهده نگردید (۴: ۱۱۵۹-۱۱۷۶).

اوپنهایم و اسمیت^{۱۶} به افزایش تمایل دانشجویان علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی برای استناد به منابع اینترنتی در پایان‌نامه‌های خود اشاره کردند (۷: ۲۹۹-۳۲۳).

چو^{۱۷}، که ساختار پیوندی ۱۲ وب‌سایت دانشکده کتابداری انجمن کتابداران آمریکا را بررسی کرده بود، بیان داشت که وب‌سنجی، شیوه‌ای را برای ارزیابی و سنجش ارائه می‌کند که در کتابسنجی وجود ندارد. وی عقیده دارد پژوهش‌های وب‌سنجی باید با دقت صورت گیرد؛ زیرا هم منبع داده‌ها (داده‌های مبتنی بر وب) و هم ابزار گردآوری داده‌ها (موتورهای کاوش وبی) دارای نقص‌های آشکار است (۲).

عصاره در مقاله‌ای با عنوان «نقشه‌نمایی ساختار وب‌سایت‌های دانشکده‌ای علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی: استفاده از مقیاس خوشه‌ای و چندبُعدی»، با استفاده از شیوه‌های وب‌سنجی، وب‌سایت‌های دانشکده‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی را به وسیله موتور کاوش آلثوب^{۱۸} مورد بررسی قرار داد. وی داده‌های موردنظر خود را از سیاهه‌ای از اینترنت به نام «راهنمای آموزش اینترنت و خدمات مشاوره»^{۱۹} گردآوری کرد که

دربرگیرنده ۹۵ وب‌سایت دانشکده کتابداری و اطلاع‌رسانی متعلق به ۱۸ کشور بود. از مجموع این ۹۵ سایت، ۷۰ سایت فعال بودند. وی داده‌های مورد نظر خود را در اکتبر ۲۰۰۲ به منظور تحلیل آنها بارگذاری کرد. در این پژوهش، پیوندهای درونی و هم‌پیوندی‌ها به وب‌سایت‌ها تحلیل شدند. بررسی وی نشان داد که در وب‌سایت‌های دانشکده‌های بررسی شده، ۷ خوشه وجود دارد. از سوی دیگر، نقشه مقیاس‌نمای چندبُعدی، پنج خوشه مرتبط را نشان داد. از این پنج خوشه، دو خوشه، ملی (یکی از ایالات متحده و دیگری از کانادا)، و سه خوشه، بین‌المللی (بین کشورهای بریتانیا و ایالات متحده، ایسلند و استرالیا، و آلمان با دو وب‌سایت دانشکده‌ای، ایتالیا، فنلاند، و اسپانیا) بودند (۸).

ثلوال^{۲۰} عقیده دارد که وب‌سنجی به‌طورکامل یکی از مقوله‌های کتابسنجی است؛ چراکه اسناد وبی، چه متنی و چه چندرسانه‌ای، همگی اطلاعات ثبت شده‌ای هستند که در سرورهای وب ذخیره شده‌اند. بخشی از وب‌سنجی هم تحت پوشش علم‌سنجی است. همان‌طور که در علم‌سنجی عنوان می‌شود که یک مقاله استنادگر^{۲۱} است و مقاله‌ای دیگر مورد استناد^{۲۲} قرار می‌گیرد، در علم‌سنجی نیز بیان می‌شود که یک وب‌سایت، پیونددهنده^{۲۳} و وب‌سایت دیگر پیوندگیرنده^{۲۴} است. لفظ خودپیوندی نیز

16. Oppenheim & Smith

17. Chu

18. All the web

19. Internet Training & Consulting Services (ITCS)

20. Thelwall

21. Citing

22. Cited

23. Linking

24. Linked

برای طیف گسترده‌ای از استنادهایی به‌کار می‌رود که در یک صفحه وب موجود است. یعنی استنادها و پیوندهایی که یک وب‌سایت یا صفحه وبی به خودش داده است. این به معنی قابلیت رفتن از یک صفحه به صفحه دیگر در همان وب‌سایت و ایجاد پیوندهای مرتبط به هم است (۱۱).

اسمیت^{۲۵} در مقاله‌ای با عنوان <استنادها و پیوندها به‌عنوان معیار سودمندی مجلات پیوسته کتابداری و اطلاع‌رسانی>، ده مجله الکترونیکی رایگان مربوط به کتابداری و اطلاع‌رسانی را استخراج و با استفاده از موتور کاوش آلتاویستا اقدام به یافتن پربیندترین این مجلات کرده است (۱۰).

نوروزی، در پژوهش خود با استفاده از موتور کاوش آلتاویستا میزان پیوندها به وب‌سایت‌های دانشگاه‌های ایران را بررسی کرد. پژوهش وی نشان داد که به وب‌سایت‌های دانشگاه‌های ایران پیوندهای اندکی داده شده بود. وی معتقد است که در طراحی وب‌سایت‌های دانشگاهی باید مسائلی همچون [ابعاد] زیبایی‌شناختی، وجود اطلاعات مناسب، و وجود نسخه زبان انگلیسی در نظر گرفته شود تا میزان پیوند به آنها در سطح بالایی قرار گیرد (۶).

گائو و واگان^{۲۶} در مطالعه خود با عنوان <پروفایل فرامتن وب‌سایت‌های خبری: مقایسه روزنامه‌های ایالات متحده آمریکا، کانادا و چین> چهار وب‌سایت مربوط به روزنامه‌های ملی این سه کشور را مطالعه کردند. تعداد ۱۸۹۵ پیوند به وب‌سایت این

چهار روزنامه به‌دست آمد که براساس زبان، کشور، نوع سایت، و دلایل پیوند، مورد بررسی قرار گرفت. برای گردآوری داده‌ها از موتور جست‌وجوی یاهو و از فرمول [Link: www.usanews.com-Site:usanews.com](http://www.usanews.com-Site:usanews.com) استفاده شد. تنها تعداد ۵۰۰ پیوند به هر سایت روزنامه مورد بررسی قرار گرفت و پس از حذف پیوندهای مرده و تکراری، در نهایت تعداد ۸۵۹ پیوند به تمام وب‌سایت‌های ذکر شده به‌دست آمد. سپس آدرس این صفحات برای بررسی و تجزیه و تحلیل بیشتر داده‌ها به فایل اکسل منتقل شد. یافته‌های این پژوهش نشان داد که براساس تعداد پیوند به وب‌سایت‌های مورد نظر، به‌ترتیب روزنامه ایالات متحده آمریکا در مرتبه اول و روزنامه کانادا و چین در مرتبه دوم و سوم قرار دارند. همچنین مشخص شد که روزنامه کشور کانادا بیشتر از روزنامه ایالات متحده آمریکا، در سطح بین‌المللی، در دسترس قرار دارد و هیچ‌یک از این دو روزنامه پیوندی از چین یا از صفحاتی که به زبان چینی هستند دریافت نکرده‌اند. روزنامه ایالات متحده آمریکا و کانادا بیشتر برای استناد خبری مورد استفاده قرار گرفته‌اند، در صورتی که روزنامه کشور چین بیشتر به‌عنوان منبعی تحقیقی به‌کار رفته است (۳: ۳۹۸-۴۱۱).

تجزیه و تحلیل داده‌ها

در جدول ۱، رتبه وب‌سایت‌های خبرگزاری‌های ایرانی براساس انواع پیوندهای آنها مشخص شده است.

جدول ۱. رتبه‌بندی وبسایت‌های خبرگزاری ایرانی به تفکیک مجموع پیوندها، پیوندهای درونی و خود پیوندی

رتبه	نام خبرگزاری	مجموع پیوندها	پیوندهای درونی	خود پیوندی
۱	کار (ایلنا) ^{۲۷}	۶۷.۶۰۰	۶۷.۰۰۰	۸
۲	میراث فرهنگی ^{۲۸}	۵۳.۹۰۰	۵۳.۹۰۰	۹
۳	خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا) ^{۲۹}	۵۰.۷۰۰	۵۱.۶۰۰	۱۵
۴	فارس ^{۳۰}	۴۰.۰۰۰	۳۹.۰۰۰	۲
۵	دانشجویان (ایسنا) ^{۳۱}	۳۹.۸۰۰	۳۹.۷۰۰	۱۱
۶	جامعه جوانان ایران (سینا) ^{۳۲}	۳۲.۲۰۰	۳۲.۲۰۰	۱
۷	مهر ^{۳۳}	۳۲.۲۰۰	۳۲.۸۰۰	۴
۸	واحد مرکزی خبر	۲۶.۱۰۰	۲۶.۲۰۰	۷
۹	موج ^{۳۴}	۱۷.۱۰۰	۱۷.۱۰۰	۲
۱۰	خبرگزاری کشاورزی (ایانا) ^{۳۵}	۱۵.۴۰۰	۱۵.۳۰۰	۰
۱۱	بسیج دانشجویی ^{۳۶}	۱۳.۸۰۰	۱۳.۹۰۰	۲
۱۲	دانشگاه آزاد اسلامی (آنا) ^{۳۷}	۱۰.۴۰۰	۱۰.۶۰۰	۲
۱۳	ورزش (ایبنا) ^{۳۸}	۱۰.۴۰۰	۱۰.۵۰۰	۸
۱۴	خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) ^{۳۹}	۳۷۸۰	۳۶۸۰	۰
۱۵	دانش آموز (پانا) ^{۴۰}	۳۲۳۰	۳۲۷۰	۱
۱۶	خبرنگاران جوان ^{۴۱}	۱۶۶۰	۱۶۷۰	۱
۱۷	خبرگزاری زنان ایران (ایونا) ^{۴۲}	۱۳۲۰	۱۳۲۰	۰
۱۸	قلم سبز ایران	۱۰۳۰	۱۰۲۰	۲
۱۹	شبکه اطلاع‌رسانی نفت و انرژی (شانا)	۷۷۷	۷۷۷	۰
۲۰	شبکه فناوری (اینتکا) ^{۴۳}	۶۶۵	۶۶۵	۰
۲۱	باشگاه خبری دانشجو (ایسکانیوز) ^{۴۴}	۴۰۰	۴۰۷	۰

همان‌طور که جدول ۱ نشان می‌دهد، وبسایت خبرگزاری کار (ایلنا) بیشترین میزان پیوندهای درونی را دریافت کرده است. به طوری که این خبرگزاری با داشتن ۶۷,۰۰۰ پیوند درونی، در بین سایر وبسایت‌ها، رتبه اول را به خود اختصاص داده است. وبسایت میراث فرهنگی، با دارا بودن ۵۳,۹۰۰ پیوند، در مرتبه دوم، و وبسایت خبرگزاری جمهوری اسلامی، با دارا بودن ۵۱,۶۰۰ پیوند، در مرتبه سوم قرار دارند. این امر نشان می‌دهد که وبسایت‌های مذکور از نظر تأمین اخبار برای سایر وبسایت‌ها در وضعیت مطلوبی قرار دارند. در انتهای جدول ۱ نیز، وبسایت خبرگزاری باشگاه خبری دانشجویان (ایسکانیوز) قرار دارد که کمترین میزان پیوند درونی (۴۰۷ پیوند)، را به خود اختصاص داده است. این امر نشان‌دهنده این است که وبسایت‌های مختلف، در سطح بسیار پایینی به مطالب مندرج در این وبسایت توجه کرده و با آن پیوند برقرار نموده‌اند و یا اینکه حوزه موضوعی فعالیت‌های این وبسایت، با سایر

27. Iranian Labour News Agency (ILNA)
28. Cultural Heritage Network (CHN)
29. Islamic Republic News Agency (IRNA)
30. Farsnews
31. Iranian Student News Agency (ISNA)
32. Society of Iranian Youth News Agency (SYNA)
33. Mehrnews
34. Mojnews
35. Iran Agricultur News Agency (IANA)
36. Student News Network (SNN)
37. Azad News Agency (ANA)
38. Iran Sport News Agency (IPNA)
39. Iran Quran News Agency (IQNA)
40. Public Association News Agency (PANA)

41. Young Journalist Club (YIC)
42. Iran Woman News Agency (IWNA)
43. Iran Technology Correspondent Agency (ITCA)
44. Iran Student Correspondents Association (ISCA)

وبسایت‌های مورد بررسی، کمتر مرتبط بوده است. نکته قابل توجه اینکه وبسایت واحد مرکزی خبر، با داشتن ۲۶,۲۰۰ پیوند در رتبه هشتم قرار دارد. در صورتی که این واحد خبرگزاری نیز همانند خبرگزاری جمهوری اسلامی به صورت بین‌المللی فعالیت می‌کند و انتظار می‌رود که میزان پیوندهایی که با آن برقرار می‌شود از خبرگزاری‌های فاقد فعالیت بین‌المللی بیشتر باشد. علی‌رغم اینکه خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا) سه سال زودتر از خبرگزاری کار (ایلنا) تأسیس شده است، طبق جدول ۱، مشاهده می‌شود که میزان پیوندهایی که با وبسایت خبرگزاری ایسنا برقرار شده است، ۳۹,۷۰۰ پیوند است و وبسایت این خبرگزاری در مرتبه پنجم رتبه‌بندی وبسایت‌های خبرگزاری‌های ایرانی قرار دارد. این نکته می‌تواند گویای عملکرد بهتر خبرگزاری کار یا جذب موضوعی آن باشد. با دقت در این جدول مشاهده می‌شود که اغلب وبسایت‌های خبرگزاری‌های ایرانی در یک حوزه تخصصی فعالیت می‌کنند و رویدادهای داخلی و خارجی در یک زمینه خاص را ارائه می‌نمایند. مثلاً خبرگزاری کشاورزی (ایانا) مسائل مربوط به کشاورزی مثل توسعه روستایی، اقتصاد کشاورزی، و مانند آن را پوشش می‌دهد و مقالات، همایش‌ها، مجلات، و تازه‌ها را در زمینه کشاورزی در اختیار متخصصان رشته کشاورزی قرار می‌دهد. خبرگزاری ورزشی (ایپنا) صرفاً رویدادهای ورزشی را منعکس می‌کند. خبرگزاری نفت و انرژی (شانا)، خبرگزاری زنان ایران، خبرگزاری قرآنی (ایکانا)، خبرگزاری دانش‌آموزی (پانا)،

خبرگزاری ایتکا (مربوط به فناوری اطلاعاتی) نیز از جمله خبرگزاری‌هایی هستند که در حیطه موضوعی خاصی فعالیت می‌کنند. لازم به توضیح است که کمتر بودن مجموع پیوندها از پیوندهای درونی به عامل «زمان جست‌وجو» مربوط می‌شود، زیرا مشاهده شده است که اکثر موتورهای کاوش در ساعات شلوغ کاری تعداد پیوندهای کل را دقیق ارائه نمی‌دهند. به همین جهت جست‌وجو در ساعات خلوت صورت گرفت. با وجود این، در برخی سایت‌ها مواردی مشاهده شد که قابل اغماض است.

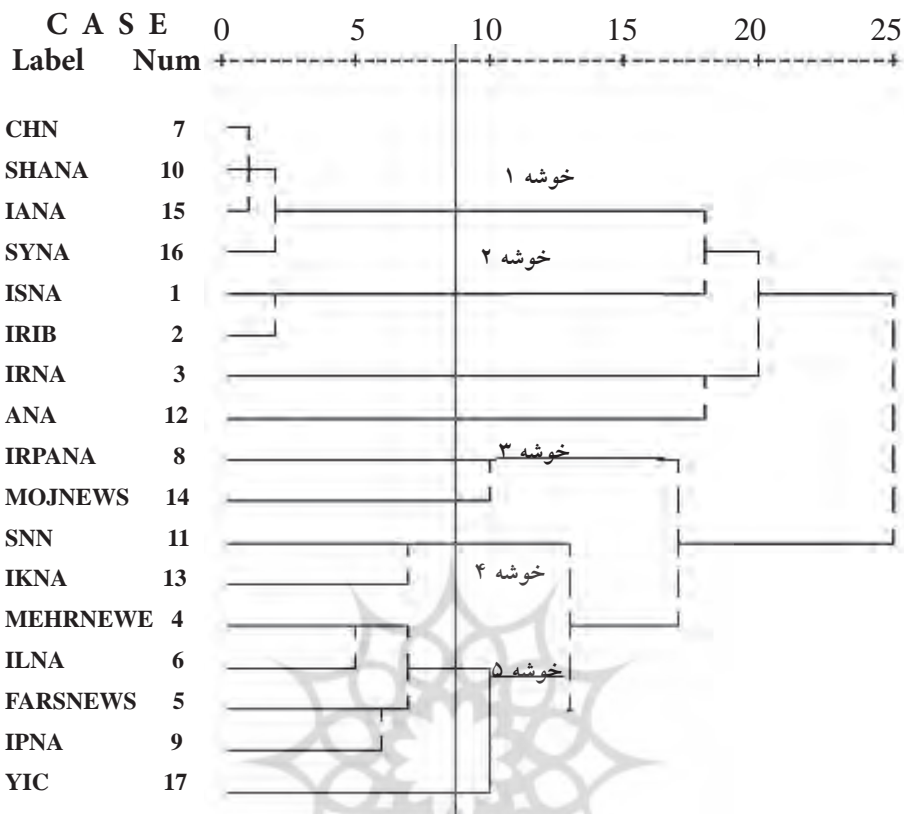
به منظور تحلیل بیشتر با استفاده از روش طبقه‌بندی خوشه‌ای نسبت به دسته‌بندی خبرگزاری‌ها اقدام شد. به طور کلی ۵ خوشه به دست آمده که در هر خوشه، دسته‌ای از وبسایت‌ها قرار دارند که بیشترین ارتباط را با یکدیگر داشته‌اند. در خوشه اول، وبسایت‌های خبرگزاری‌های میراث فرهنگی، نفت و انرژی، کشاورزی، و جامعه جوانان ایرانی قرار دارند.

در این خوشه، وبسایت خبرگزاری میراث فرهنگی با خبرگزاری نفت و انرژی ارتباطی قوی دارند، زیرا خیلی سریع با هم دسته شده‌اند. خبرگزاری‌های نفت، کشاورزی، و جامعه جوانان ایرانی نیز با هم ارتباطی قوی برقرار کرده‌اند. این امر می‌تواند به دلیل ارتباط موضوعی این خبرگزاری‌ها باشد. در خوشه دوم، وبسایت‌های خبرگزاری‌های دانشجویان ایران، و واحد مرکزی خبر قرار دارند. خبرگزاری دانشجویان ایران با واحد مرکزی خبر نیز در مقیاس ۲۵ خیلی

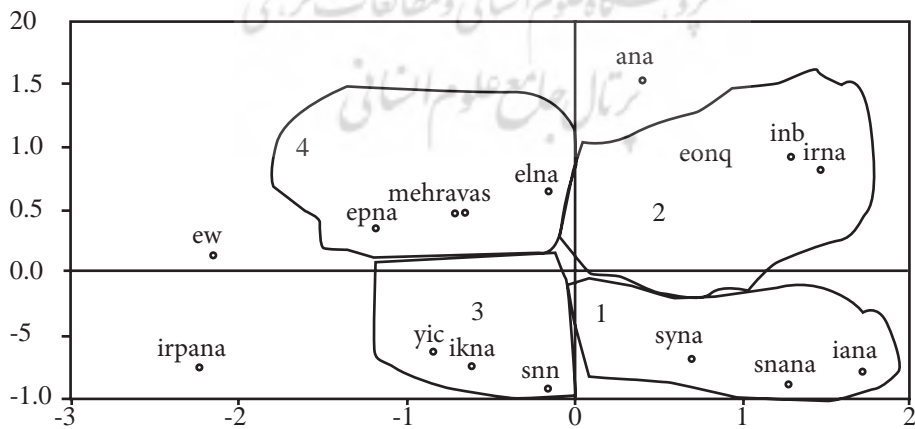
سریع دسته شده است و بین این دو سایت هم‌پیوندی قوی و مستحکمی برقرار است. این دو وب‌سایت برای انتقال اطلاعات و اخبار به کاربران خود، با یکدیگر تبادل پیوند و همکاری نزدیکی دارند. در این شکل مشخص شده است که خبرگزاری جمهوری اسلامی و خبرگزاری داخلی دانشگاه آزاد با هیچ‌یک از وب‌سایت‌های خبرگزاری‌های ایرانی، خوشه نشده و ارتباطی برقرار نکرده‌اند و فقط در فاصله نسبتاً دوری با همدیگر دسته شده‌اند. دلیل این امر را می‌توان در این مسئله دانست که خبرگزاری واحد مرکزی خبر بیشتر خبررسان برای رویدادهای بین‌المللی و داخل کشور است و شرایط متفاوتی دارد؛ و خبرگزاری داخلی دانشگاه آزاد بیشتر به انعکاس اخبار و رویدادهای دانشگاه آزاد می‌پردازد. در خوشه سوم، خبرگزاری‌های دانش‌آموزان و موج با یکدیگر خوشه شده‌اند و با یکدیگر پیوند برقرار کرده‌اند. این دو خبرگزاری در فاصله مقیاس ۵-۱۰، در محل برش خوشه‌ها، با هم دسته شده‌اند. در خوشه چهارم، خبرگزاری‌های سازمان بسیج دانشجویی و قرآنی به دلیل ماهیت کاری خود که در زمینه دین و مذهب است، ارتباط نسبتاً نزدیکی را به یکدیگر برقرار کرده‌اند و با هم خوشه شده‌اند و تمایل به برقراری پیوند با هم را دارند. در خوشه پنجم، که آخرین خوشه محسوب می‌شود، وب‌سایت خبرگزاری‌های مهر، کار، فارس، و ورزش قرار دارند و با هم خوشه شده‌اند. خبرگزاری ورزش، یک خبرگزاری کاملاً اختصاصی است که فقط به انعکاس رویدادهای ورزشی

می‌پردازد. خبرگزاری کار، علی‌رغم اینکه به انعکاس کل رویدادهای کشور می‌پردازد، تمرکز و تأکید بیشتری بر رویدادهای کار و کارگری دارد و حوادث کار را نیز منعکس می‌سازد. خبرگزاری‌های فارس و مهر نیز به‌عنوان خبرگزاری‌های مستقل، رویدادها و وقایع داخلی کشور را در جنبه‌های مختلف منعکس می‌سازند و در زمینه‌های فرهنگی، اقتصادی، سیاسی، هنری، اجتماعی، ورزشی، و بین‌المللی خبررسانی می‌کنند. در این خوشه ارتباط خبرگزاری‌های مهر و کار از همه قوی‌تر است، زیرا که نسبتاً سریع با هم دسته شده‌اند. پس از آنها ارتباط خبرگزاری‌های مهر و فارس قوی است. در شکل ۱ مشاهده می‌شود که خبرگزاری خبرنگاران جوان با هیچ‌یک از چهار خبرگزاری خوشه نشده است.

به‌منظور مطالعه بیشتر خوشه‌ها و رسیدن به نتایج عینی‌تر سعی شد نقشه مقیاس دوبعدی وب‌سایت‌های خبرگزاری‌های ایرانی نیز تهیه شود. در شکل ۲ مشاهده می‌شود که چهار خبرگزاری جامعه جوانان ایرانی، میراث فرهنگی، کشاورزی، و نفت و انرژی در دسته اول قرار دارند. در دسته دوم، دو خبرگزاری دانشجویان و واحد مرکزی خبر با یکدیگر دسته شده‌اند. همان‌طور که در دسته دوم شکل ۱ نیز با یکدیگر خوشه شده بودند. در این دسته، خبرگزاری جمهوری اسلامی که با هیچ‌کدام از خبرگزاری‌ها در شکل ۲ خوشه نشده بود به دو خبرگزاری دانشجویان و واحد مرکزی خبر پیوسته است. در شکل ۲ مشاهده می‌شود که خبرگزاری دانشگاه آزاد باز هم با هیچ‌یک از خبرگزاری‌های ایرانی دسته نشده و

شکل ۱. میزان هم‌پیوندی‌ها میان وب‌سایت‌های خبرگزاری‌های ایرانی

شکل ۲. نقشه مقیاس دو بعدی وب‌سایت‌های خبرگزاری‌های ایرانی

به صورت منفرد مانده است. در دسته سوم شکل ۲، خبرگزاری‌های سازمان بسیج دانشجویی و قرآنی همچنان با یکدیگر دسته شده‌اند. در این دسته مشاهده می‌شود، خبرگزاری خبرنگاران جوان که در شکل ۱ با هیچ‌یک از خبرگزاری‌ها خوشه نشده بود در شکل ۲ با خبرگزاری‌های سازمان بسیج دانشجویی و قرآنی دسته شده است. در دسته چهارم، چهار خبرگزاری کار، مهر، فارس، و ورزشی همانند شکل ۱، با یکدیگر دسته شده‌اند. در دسته پنجم، دو خبرگزاری موج و دانش‌آموز با یکدیگر دسته نشده‌اند، در حالی که در شکل ۱ این دو خبرگزاری با یکدیگر خوشه شده بودند.

بحث و نتیجه‌گیری

در این بررسی، وبسایت خبرگزاری‌های ایرانی براساس تعداد پیوندهای دریافتی رتبه‌بندی شدند و سه خبرگزاری کار، میراث فرهنگی، و ایرنا به ترتیب رتبه‌های اول تا سوم را به خود اختصاص دادند. همچنین مشخص شد که خبرگزاری‌های ایرانی در پنج خوشه با یکدیگر در ارتباط هستند و با هم به تبادل اطلاعات و اخبار می‌پردازند. خبرگزاری‌هایی که به لحاظ موضوعی بیشتر با هم در ارتباط هستند پیوند قوی‌تری با یکدیگر برقرار کرده‌اند، مانند خبرگزاری سازمان بسیج دانشجویی با خبرگزاری قرآنی، و ارتباط خبرگزاری دانشجویان و واحد مرکزی خبر که در این مورد، قدمت این خبرگزاری‌ها و پوشش بین‌المللی اخبار نیز بر ارتباط قوی دو خبرگزاری تأثیر گذشته است. در این میان تنها خبرگزاری دانشگاه آزاد با هیچ‌یک از وبسایت‌های

خبرگزاری‌های ایرانی خوشه و دسته نشد. این امر می‌تواند به این دلیل باشد که خبرگزاری دانشگاه آزاد منحصراً به انعکاس رویدادها و اخبار مرتبط با دانشگاه آزاد می‌پردازد و با سایر وبسایت‌های خبرگزاری‌های داخلی ارتباطی ندارد. خبرگزاری جمهوری اسلامی که در نمودار درختی وبسایت‌ها با هیچ‌یک از وبسایت‌های خبرگزاری‌های ایرانی خوشه نشده بود در نقشه مقیاس دو بُعدی این وبسایت‌ها با خبرگزاری‌های دانشجویان ایران و واحد مرکزی خبر دسته شد که به دلیل پوشش وسیع اخبار داخلی و خارجی از سوی این خبرگزاری‌ها و نزدیکی زمینه کاری این سه خبرگزاری، این ارتباط و دسته‌بندی منطقی به نظر می‌رسد. خبرگزاری باشگاه خبرنگاران که در نمودار درختی با هیچ‌یک از وبسایت‌های خبرگزاری خوشه نشده بود در نقشه مقیاس دو بُعدی وبسایت‌های خبرگزاری‌های ایرانی، با وبسایت‌های خبرگزاری‌های سازمان بسیج دانشجویی و قرآنی دسته شده است که ربط موضوعی این سه خبرگزاری را در جهت انتقال اطلاعات و اخبار نشان می‌دهد. به طور کلی، اغلب خبرگزاری‌های ایرانی در موضوعات تخصصی و مستقل فعالیت می‌کنند، مثل خبرگزاری ورزش، کار، کشاورزی، و نفت و انرژی و در پاره‌ای موارد نیز با یکدیگر هم‌پوشانی اخبار و اطلاعات دارند. این مسئله، نشان می‌دهد که خبرگزاری‌های مستقل در موضوعات مختلف در داخل کشور وجود دارند که رویدادهای داخلی کشور را بهتر و دقیق‌تر منعکس می‌کنند و وابستگی خود را به غول‌های خبرگزاری جهان همانند بی‌بی‌سی، آسوشیتد پرس، و رویترز تا

میزان قابل ملاحظه‌ای کاهش داده‌اند.

citation practices in an information science department". *Education for Information*, Vol.19, No.4 (2001): 299-323.

8. Osareh, Farideh. "Mapping the structure of library & information schools (LIS) websites: Using cluster and multidimensional". Paper presented at the International Conference on Scientometrics and Informetrics, 9th (Beijing:25-29 August 2003).

9. Rousseau, R. "Sitations: an exploratory study". *Cybermetrics*, Vol. 1, No. 1 (1997): [on-line]. Available: <http://www.cindoc.csic.es/cybermetrics/Articles/v1i1p1.html>.

10. Smith, Alastair G. "Citation and links as a measure of effective of online LIS journals". 2004. [on-line]. Available: <http://www.ifla.org/IV/ifla70/prog04.htm>.

11. Thelwall, Mike. "What is this link doing here? Beginning a fine-grained process of identifying reasons for academic hyperlink creation". *Information Research*, Vol.8, No.3 (2003). [on-line]. Available: <http://informationr.net/ir/8-3/paper151.html>.

12. Thomas, Owen; Willett, Peter. "Webometric analysis of departments of Librarianship and Information Science". *Journal of Information Science*, Vol.26, No.6 (2000): 421-428.

تاریخ دریافت: ۱۳۸۴/۱۱/۳

منابع

۱. نوروزی، علیرضا. «ضریب تأثیرگذاری وب و سنجش آن در برخی وبسایت‌های دانشگاهی ایران». *مطالعات تربیتی و روانشناسی دانشگاه فردوسی. ویژه‌نامه کتابداری، دوره پنجم، ۵* (۱۳۸۴): ۱۰۵-۱۱۹.

2. Chu, H. "Reasons for citation (hyperlinking): what do they imply for webometric research?". Paper presented at the International Conference on Scientometrics and Informetrics, 9th (Beijing:25-29 August 2003).

3. Gao, Yijun; Vaughan, Liwen. "Web hyperlink profiles of news sites: a comparison of newspapers of USA, Canada and China". *Aslib Proceeding: New Perspectives*, Vol.57, No.5 (2005): 398-411.

4. Harter, S. P.; Ford, C. E. "Web-based analyses of E-journal impact: approaches, problems, and issues". *JASIS*, Vol.51, No.3 (2000): 1159-1176.

5. Ingwersen, P. "The calculation of Web impact factors". *Journal of Documentation*, Vol.51, No.3 (2000): 236-243.

6. Noruzi, Ali Reza. "Web Impact Factors for Iranian Universities". *Webology*, Vol.2, No.1 (2005). [on-line]. Available: <http://www.webology.ir/2005/v2n1/a11.html>

7. Oppenheim, C.; Smith, R. "Student